

พระทนต์ปลอมพระจอมเกล้าฯ ที่ทรงปิดเป็นความลับ-ไม่ทรงให้แพทย์แต่พระโอรส

เอนก นาวิกมูล

ในยุคต้นรัตนโกสินทร์เป็นช่วงที่ฟันปลอมเริ่มปรากฏขึ้นในไทยกันบ้างแล้ว คนชั้นสูงในไทยก็เริ่มมีปรากฏผู้ใช้ฟันปลอมแล้ว พระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่งของไทยคือพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ก็ทรงมีพระทนต์ปลอมเช่นกัน แต่ทรงรักษาความลับเรื่องนี้ไว้ “ตราบจนวันสิ้นพระชนม์”

เอนก นาวิกมูล ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์เล่าว่า ฟันปลอมในโลกสากลเริ่มต้นมาตั้งแต่เมื่อ 2,700 ปีก่อน ที่ชาวอิทรัสกัน ทางตอนเหนือของอิตาลีแกะฟันปลอมจากกระดูกสัตว์หรือฟันของมนุษย์ด้วยตัวเอง ซึ่งอาจฟังดูเป็นเรื่องน่ารังเกียจสักเล็กน้อยแต่ก็ถูกใช้กันมาอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นวิธีที่ไม่ต้องใช้ต้นทุนมากนัก

ต่อมาจึงเริ่มมีฟันปลอมจากกระเบื้องเคลือบในตอนต้นรัชกาลที่ 1 พ.ศ. 2331 ฟันปลอมที่ทำด้วยกระเบื้องเคลือบถูกประดิษฐ์ขึ้นเป็นครั้งแรกในฝรั่งเศส และพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนสามารถใส่ได้แนบสนิท ตั้งแต่ พ.ศ. 2394 ที่รัชกาลที่ 4 ขึ้นครองราชย์ หลังจากนั้นก็พัฒนาต่อเนื่องมาจนเป็นวัสดุอื่นอย่างพลาสติกบ้างตามยุคสมัย

สำหรับในประเทศไทย เอนก นาวิกมูล เล่าว่า ฟันปลอมเริ่มต้นเมื่อสมัยรัชกาลที่ 3 หลักฐานเรื่องฟันปลอมที่เก่าที่สุดในไทยอยู่ในหนังสือกลอนเพลงยาวเรื่อง “หม่อมเป็ดสวรรค์” ที่แต่งโดยคุณสุวรรณ ประมาณ

พ.ศ. 2385 เจ้าของฟันปลอมในเรื่องคือ หม่อมเป็ดสวรรค์ ซึ่งเป็นคู่ชาสมรักกับนางในด้วยกันคือหม่อมสุด หรือที่เรียกกันว่า “คุณม่่อง” ฟันปลอมในเรื่องเป็นของหม่อมเป็ดสวรรค์ วัสดุทำจากกะลา

นอกเหนือจากหม่อมเป็ดสวรรค์แล้ว เจ้านายไทยอีกพระองค์ รวมถึงพระมหากษัตริย์อีกพระองค์หนึ่งที่ถูกบันทึกไว้ว่ามีพระทนต์ปลอมคือ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ซึ่งเอนก อธิบายว่า พระองค์ทรงรักษาเรื่องพระทนต์ปลอมเป็นความลับข้อหนึ่ง “ตราบจนวันสิ้นพระชนม์”

สำหรับเหตุผลที่รัชกาลที่ 4 ทรงเก็บเรื่องพระทนต์ปลอมเป็นความลับนั้น ยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนพอ แต่เรื่องที่พระองค์ทรงมีพระทนต์ปลอมนั้นก็กลับไม่เป็นความลับ โดยมีผู้เขียนบันทึกเผยแพร่ไว้หลายแห่ง อาทิ แอนนา เลียวโนเวนส์ สตรีต่างชาติที่มีชื่อกระฉ่อน ไปจนถึงหมอบรัดเลย์ นายเฟลตัส และนายมอฟแฟต

หนังสือ The English Governess at the Siamese Court แอนนา เขียนอธิบายเรื่องพระทนต์ปลอมไว้ในหน้า 246 เล่ารายละเอียดเรื่องอาการประชวรว่า พระองค์ประชวรด้วยโรคอัมพาต แม้ภายหลังพระอาการหายขาด แต่ยังมีผลต่อพระพักตร์ด้านหนึ่งสืบเนื่องตามมา และก่อนหน้านั้น พระองค์ทรงสูญเสียพระทนต์ไปเป็นจำนวนมาก ทรงใช้พระทนต์ปลอมซึ่งทำจากไม้ฝาง ข้อความส่วนหนึ่งที่เล่าเรื่องพระทนต์ปลอมเขียนไว้ว่า

“...ความนี้เป็นเรื่องลับที่ทรงเก็บไว้อย่างระแວดระวังตราบวันสิ้นพระชนม์”

นายมอฟแฟต (Abbot Low Moffat) เขียนในหนังสือ Mongkut the King of Siam (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2511) ตอนหนึ่งระบุว่า เมื่อปี พ.ศ. 2397 หมอบรัดเลย์ ทูลเกล้าฯ ถวายพระทนต์ปลอมมีค่ากล่องหนึ่ง พร้อมกับภาพประธานาธิบดีเปียส ซึ่งเป็นของบรรณาการจากหมอดี.เค. ฮิทช์ค็อก (Dr. D.K. Hitchcock) เชื่อว่าเป็นพระทนต์ปลอมชุดที่ 2 ของพระองค์

พระทนต์ปลอมชุดนั้นทรงสวมไม่สนิท อีกตอนหนึ่งบอกว่า เมื่อ พ.ศ. 2411 (ก่อนที่ ร.4 จะสวรรคตหนึ่งปี) หมอคอลลินส์ (Dr. Collins) ทันตแพทย์นักผจญภัยเดินทางมาจากจีนผ่านสิงคโปร์เข้ามากรุงเทพฯ พร้อมภรรยา เขาผู้นี้ได้ยื่นข่าวมว่า พระองค์จะทรงพระราชทานเงิน 1,000 เหรียญดอลลาร์แก่ผู้ประกอบพระทนต์ปลอมอย่างดี 1 ชุด

อย่างไรก็ตาม หมอคอลลินส์ ไม่สามารถแตะต้องพระโอษฐ์เพื่อนำซี่ฝังเข้าไปพิมพ์แบบเนื่องจากพระองค์ไม่ทรงอนุญาต โดยทรงมีพระประสงค์จะกระทำแบบด้วยพระองค์เอง เมื่อพิมพ์ไม่สมบูรณ์ก็ไม่พอดีกับพระโอษฐ์

หมอคอลลินส์ ขอพระราชานุญาตมองเข้าไปในพระโอษฐ์เพื่อดูว่าต้องแก้ไขจุดไหนเพื่อให้พระทนต์ปลอมพอดีกับพระโอษฐ์ พระองค์ทรงพระพิโรธ แต่รุ่งขึ้นพระองค์ทรงขอกฎัย อีก 2-3 วันต่อมา หมอบรัดเลย์ได้เข้าเฝ้า และใช้นิ้วหยั่งในพระโอษฐ์เพื่อตรวจสอบ จึงปรากฏว่าชุดพระทนต์ปลอมที่ทำขึ้นทูลเกล้าฯถวายอันนั้นใช้ไม่ได้

ท้ายที่สุด พระองค์ทรงอนุญาตให้หมอคอลลินซ์ จัดซื้อสิ่งไปพิมพ์แบบในพระโอษฐ์ จนได้พระทนต์ปลอมที่สมพระทัย ส่วนหมอคอลลินซ์ ได้รับพระราชทานเงิน 560 ดอลลาร์ และพระราชทานให้อีก 180 ดอลลาร์เพื่อให้ประกอบพระทนต์ปลอมแก่พระบรมวงศานุวงศ์สูงอายุอีกพระองค์หนึ่ง

ข้อมูลที่เอนก สืบค้นสรุปว่า มีพระทนต์ปลอมไม่ต่ำกว่า 3 ชุด ชุดแรกทำจากไม้ฝาง ไม่ทราบว่ามีใครถวาย (บางแหล่งว่าพระองค์ทรงประดิษฐ์ขึ้นเองประกอบเข้ากับที่รับสั่งให้ช่างทำอีกส่วนหนึ่ง) ชุดที่ 2 หมออิทซ์คอคอฟฝากหมอบรัดเลย์มาทูลเกล้าฯถวาย และชุดที่ 3 คือชุดที่หมอคอลลินซ์ เข้ามาถวายด้วยตัวเอง

อ้างอิง:

เอนก นาวิกมูล. “พระทนต์ปลอมพระจอมเกล้าฯ”. ศิลปวัฒนธรรม, ปีที่ 5 ฉบับที่ 12 ตุลาคม 2527

เอนก นาวิกมูล. “พระทนต์ปลอมพระจอมเกล้าฯ” [ออนไลน์] เผยแพร่วันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ.2563 เข้าถึง

ข้อมูลวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2564 จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_23700